

Szakmai beszámoló

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Zempléni Múzeuma által Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Szakmai Kollégiumához benyújtott, az országos gyűjteményi katalógusok megvalósítását célzó pályázat megvalósításáról.

A pályázat száma: 2335/0002.

A pályázat célja: Országos szintű digitális képeslapgyűjtemény és katalógus létrehozása

A szakmai programban résztvevő intézmények:

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság (Herman Ottó Múzeum, Zempléni Múzeum, Szerencs)

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szolnok

Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, Budapest

Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest

Az országos digitális képeslap-katalógus létrehozásának szándéka azért született meg, hogy az ország különböző intézményeiben fellelhető gyűjtemények egy egységes formátumban, egységes feldolgozással kerüljenek a hazai tudományos kutatás és a felhasználói közönség elé.

Az országos digitális képeslap-katalógus kialakításának első ütemében a következő intézmények gyűjteményei vagy gyűjteményrészei kerültek feldolgozásra:

- a Zempléni Múzeum a legnagyobb kutatói érdeklődésre számot tartó 1945 előtti magyar földrajzi anyaga, valamint a tematikus egységek közül a néprajzi, a gazdasági, a közlekedési, a történelmi témájú lapok (számos altémakörrel pl. bányászat, barlangok, bortermelés, cigányság, cukorgyártás, csendőrök, történelmi események, foglalkozások, fürdők, híres emberek, magyar néprajz, sport, térképek, várak, vasút, takarékpénztárak)
- a Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest
- a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, Budapest
- a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szolnok

A feldolgozás során először megtörtént a lapok nagy felbontású szkennelése. A képek 600 DPI felbontással és TIF-formátumban lettek rögzítve. A képeslapok mindkét oldala, tehát az elő- és a hátlap is rögzítésre került. Szkennelés után korrekciós munkákat is végeztek, a képeket „körbevágták”, majd két másik képméretre (tömörítetlen JPEG az offline változathoz, és kisméretű lépek az online változathoz) is konvertálták a könnyebb használhatóság kedvéért.

A képek szkennelése után történt meg az adatfeldolgozás, melynek során minden a képeslapon található adat rögzítésre került:

- a település neve
- a képen látható épület (vagy épületek)
- a kiadó neve
- a kiadás dátuma
- a keltezés vagy a postára adás dátuma
- a leltári szám (ez csak azon gyűjtemények esetében, amelyek rendelkeznek egyedi leltári számmal)
- egyéb nyomtatott információk

A rögzítésnél elsősorban a rányomtatott adatokat vettük figyelembe, ez alól a postára adás dátuma illetve a leltári szám képez kivételt. Az így keletkezett adatbázis az általunk ismert legszélesebb körű adatrögzítés ezen a gyűjteményi területen.

Az ezután lezajlott programozási munkával elkészült az adatbázis offline és online felülete. Tehát az adatbázis a képekkel együtt kétféle módon áll rendelkezésre.

1. Offline változat – A képeslapgyűjteményt birtokló intézmény használhatja a Folio Wiews program segítségével az offline adatbázist.
2. Online változat – Az interneten elérhető az online adatbázis, így a felhasználók megtekinthetik a gyűjteményekben szereplő képeket (akár nagyítva is), és a hozzájuk tartozó adatokat, kereshetnek az adatok között.
3. 8 darab 1 TB-os merevlemezen megtalálható és onnan felhasználható a képek nagy felbontású (600 DPI-s TIF-formátumú) rögzített változata, amely elsősorban nyomtatásra könyvkiadáshoz, vagy nagyított képekhez kiállítási célra alkalmazható.

A működő katalógus bizonyítja a program hasznosságát:

- az érdeklődők és a kutatók sokkal könnyebben férhetnek hozzá a gyűjteményekhez, nem szükséges felkeresniük a gyűjteményeket őrző intézményt, az internet segítségével otthonukban vagy munkahelyükön is tájékozódhatnak a gyűjteményekben fellelhető anyagról
- a keresett képek sokkal könnyebben fellelhetők az adatbázis használatával
- sokkal könnyebb egy azonos témára rákeresni
- csökken a muzeológusok és gyűjteménykezelők kutatókra fordított ideje, ezzel arányosan növekszik a szakmai munka hatékonysága
- állományvédelem szempontjából is fontos a digitalizáció, hiszen az egyes kereséseknél már nem a műtárgyat vesszük kézbe, hanem a digitális verziót és az adatbázist használjuk
- a szakmai feldolgozó munka minden eddiginél hatékonyabban folyhat, hiszen a gyűjtemény teljes vertikumában lett áttekinthető

Olyan adatok kerültek rögzítésére nagy tételben (településnevek, a kiadás ideje, a kiadó neve, postázási adatok, az ábrázolt épületek megjelölése, ábrázolt tartalmak megjelölése), amely lehetővé teszik a gyűjtemény sok irányú, és sok szempontú feldolgozását és hasznosítását.

A digitális leírásokat minden olyan intézmény, amely részt vett a programban megkapta a digitalizálását végző cégtől, így a gyűjtemény más rendszerben párhuzamosan is szolgáltatható (a saját anyagát mindenki szabadon használhatja).

Fontos tanulsága az eddigiekben elvégzett munkának, hogy az eddig beszkenelt 260 000 db kép nagy tároló kapacitást igényelnek. Csak a Zempléni Múzeum TIF-formátumú anyaga mintegy 8 terabyte nagyságú, és az átalakított anyag is 2 TB nagyságot foglal el.

Az elkészült adatbázis – hasonlóan más múzeumi anyagokhoz – egyelőre az Arcanum szervereiről érhető el a nagyközönség számára, de a végső cél az, hogy a későbbi ütemekben ez is a múzeumi szférába kerüljön át.

A másik fontos tanulság, hogy az egyedi sorszámozást a szkenneléssel együtt célszerű elvégezni, és ezt a következő ütemben így is fogjuk megvalósítani.

Fontos, hogy az alapadatokon kívül egyéb, szakmai jellegű adatrögzítés is történhessen. Ez is a 2. ütem egyik hangsúlyos feladata lesz.

A létrejött digitális képeslap-katalógus máris országos jellegűnek tekinthető, hiszen az ország legnagyobb ilyen jellegű gyűjteménye mellett (amely országos gyűjtőkörrel rendelkezik) több más intézmény hasonló jellegű anyagát magába foglalja. Ez referenciául szolgál más intézmények számára, hiszen egy világos koncepciójú és szerkezetű adatbázishoz rendelhetik hozzá a saját gyűjteményeiket.

A Magyar Múzeumi Képeslap-katalógus internetes elérhetősége:

<http://muzeum.arcanum.hu/kepeslapok/opt/a100525.htm?v=pdf&a=start>

Miskolc, 2011. február 25-én

Fazekasné Majoros Judit
igazgató
pályázati felelős